

категорії справ. І тепер я навіть не знаю, що ще має статися, щоб суди змінили своє уявлення. Мені здається, що такий підхід суду може потягнути на завідомо неправосудне рішення...

П.П.С. кому цікаво - нижче ссилка на мою статтю про розвиток концепції "нерозлучення з матір'ю" та її заміну в сучасному цивілізованому світі концепцією "найкращих інтересів дитини".

Література:

1. https://www.facebook.com/oprostybozhenko?hc_ref=ARRkaCIDJ3CAbB48JgD49hHiWivcu1Rin1-mRpLEG12WBpzWH8gobzLK8jufqwV9jZQ&fref=nf&hc_location=group
2. http://vkr.ua/ua/publications/articles/verkhovna_nepovaga_abo_pro_deyaki_pitannya_nivelyuvannya_verkhovnim_sudom_ukraini_pitannya_rivnosti_batkiv_u_pravakh/

Островська Людмила Анатоліївна

к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗУСТРІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ ЯК ОBOB'ЯЗKOBИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНСТИТУТУ ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Новелою ЦПК України є зустрічне забезпечення, якому надали статус обов'язкового при ініціюванні відповідних заходів (статті 154-156) [1].

Необхідність створення по суті нового процесуального інституту пов'язують з необхідністю попередити та перешкодити можливому зловживанню позивача в ініціюванні та процесуальному лобіюванні заходів забезпечення позову. Наскільки це вдалося законодавцю – спірне питання, адже наразі можливість зловживання може перейти на поле відповідача. А позивач, вже постраждалий від порушення, має знов терпіти нестатки.

Слід зауважити, що цей інститут відносно новий, адже перетворений на базі так званої застави, що застосовувалась в попередній редакції Кодексу (ст. 153) [2].

Зустрічне забезпечення – це гарантія відшкодування можливих для відповідача збитків (частина 1 статті 154 ЦПК України). В широких колах вважається, що цей інститут цивільного процесу є прогресом для всієї системи

забезпечувальних заходів. Адже, він має на меті забезпечити певний баланс сторін і нейтралізувати можливі негативні наслідки, які можуть виникнути в результаті застосування судом забезпечувальних заходів [3].

Отже, на відміну від забезпечення позову, метою якого є захист інтересів позивача, зустрічне забезпечення спрямоване, перш за все, на захист інтересів відповідача. Крім того, фактично це є збереженням існуючого стану status-quo між сторонами до ухвалення кінцевого рішення суду [5].

Крім того, по суті, це стимулюватиме сторони до примирення. Ось з цим складно не погодиться.

Передбачається, що суд зобов'язаний застосовувати зустрічне забезпечення у двох випадках (частина третя статті 154 ЦПК).

По-перше, якщо позивач не має зареєстрованого місця проживання (перебування) чи місцезнаходження на території України та майна, що знаходиться на території України, у розмірі, достатньому для відшкодування можливих збитків відповідача, що можуть бути спричинені забезпеченням позову.

По-друге, суд зобов'язаний застосувати зустрічне забезпечення, якщо відповідачем надано докази того, що майновий стан позивача або його дії щодо відчуження майна чи інші дії можуть ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду про відшкодування збитків відповідача, що можуть бути спричинені забезпеченням позову.

У всіх інших випадках зустрічне забезпечення надається на вимогу суду або в разі задоволення клопотання відповідача про зустрічне забезпечення.

Суд може вимагати зустрічного забезпечення позову за власною ініціативою або за клопотанням особи, щодо якої вжито заходів забезпечення позову. При цьому таке клопотання може бути подано і після вжиття заходів забезпечення позову.

Вирішуючи питання про застосування заходів забезпечення позову, суд в ухвалі також вирішує питання застосування заходів зустрічного забезпечення. Якщо питання зустрічного забезпечення розглядається судом після винесення ухвали про застосування заходів забезпечення позову, суд постановляє ухвалу

про зустрічне забезпечення. Хоча, судова практика з цього питання є досить спірною.

В ухвалі про зустрічне забезпечення суд повинен визначити строк для надання зустрічного забезпечення (не більше 10 днів після винесення ухвали). Передбачається, що зустрічне забезпечення, як правило, здійснюється шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів, надання гарантії банку, поруки або іншого фінансового забезпечення. Проте вичерпного переліку способів надання зустрічного забезпечення новий ЦПК не містить.

У разі ненадання позивачем зустрічного забезпечення у визначений судом строк заходи забезпечення позову та зустрічне забезпечення підлягають скасуванню, що є досить спірним згідно з практикою національних судів.

Зустрічне забезпечення підлягає скасуванню також у разі закриття провадження у справі, залишення позову без розгляду, після набрання законної сили рішенням суду про задоволення позову або за вмотивованим клопотанням особи, чії права або охоронювані законом інтереси порушуються.

Розмір зустрічного забезпечення залежить від вжитих заходів забезпечення позову та можливого розміру збитків відповідача. Тобто такий розмір є оціночним та визначатиметься судом у кожній конкретній справі відповідно до встановлених обставин. При цьому, можуть виникнути і ряд зловживань зі сторони відповідача, та вже в нерівний з ним стан (значно гірший) може вже ставати позивач.

Оцінка співмірності здійснюється, крім іншого, з урахуванням співвідношення права та інтересу, які просить захистити заявник, вартості майна, на яке накладається арешт, або майнових наслідків заборони відповідачеві вчиняти певні дії. При цьому в ухвалі про забезпечення позову або про зустрічне забезпечення вказується розмір останнього або інші дії, які повинен вчинити заявник у порядку зустрічного забезпечення.

Зустрічне забезпечення є механізмом, що покликаний захистити права особи, щодо якої вжито заходів забезпечення позову. Проте між вжиттям заходів забезпечення позову та наданням зустрічного забезпечення може минути до десяти днів, а якщо питання про надання зустрічного забезпечення вирішується

судом уже після вжиття заходів забезпечення позову, то може минути значно більший строк [6].

Не виключено також, що на практиці можуть виникати ситуації, коли після вжиття заходів забезпечення позову особа, щодо якої вжито заходів забезпечення позову, зазнає певних збитків, але зустрічне забезпечення так і не буде надано.

Поряд з цим, при застосуванні зустрічного забезпечення фактично будуть обмежуватися права, як позивача (який вже і так є постраждалим внаслідок неправомірний дій, бездіяльності відповідача), так і для відповідача.

Примітка:

статистичні дані Єдиного державного реєстру судових рішень¹:

За період 01.01. по 23.03.2018 за критерієм пошуку «зустрічне забезпечення» в цивільних справах в Єдиному державному реєстрі судових рішень знаходиться 10769 процесуальних рішень²

З них:

1. ухвал, якими задоволено заяви про зустрічне забезпечення - 1624³
2. ухвал, якими відмовлено в задоволенні заяв про зустрічне забезпечення - 2691⁴

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України [редакція 22.04.2004]. - Урядовий кур'єр, 2004, 07, 14.07.2004 N 130.
2. Цивільний процесуальний кодекс України [редакція 12.12.2017]. - Урядовий кур'єр, 2004, 07, 14.07.2004 N 130.
3. Луспеник Д. Д. Зустрічне забезпечення – новела цивільного процесу. – Режим доступу: https://sud.ua/ru/news/publication/107640-zustrichne-zabezpechennya-novela-tsivilnogo-protsesu_
4. Луспеник Д. Д. Кілька складних питань щодо застосування нового інституту, з якими стикнуться судді. Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/130073-kilka_skladnih_pitan_schodo_zastosuvannya_zustrichnogo_zabez.html_
5. Луспеник Д. Д. Ціннісний підхід. Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/el_vidan/412417/
6. О. Бортман. Як змінився інститут забезпечення позову? Режим доступу: chrome-extension://oemmndcblldboiebfnladdacbfmadadm/http://vkr.ua/content/news/files/bortman_zapezpechennya_pozovu_ukr_1517303833_ua.pdf.
7. Як змінилися правила забезпечення позову в цивільному судочинстві. Режим доступу: <http://lover.com.ua/uk/yak-zminilisya-pravila-zabezpechennya-pozovu-v-tsivilnomu-sudochinstvi/>.

¹ Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

² Що включає в себе, в т.ч. ухвали про відкриття провадження і т.п.

³ Що включає в себе і часткове задоволення заяв про зустрічне забезпечення

⁴ Що включає в себе і часткову відмову у задоволенні заяв про зустрічне забезпечення